

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет психології

Кафедра загальної психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогіка та психологія

Освітня програма	Фізична терапія, ерготерапія
Перший	(бакалаврський) рівень
Спеціальність	227 Фізична терапія, ерготерапія
Галузь знань	22 Охорона здоров'я

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від "1" вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ - 2023

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Педагогіка та психологія
Викладач (-і)	Федик Оксана Василівна
Контактний телефон викладача	596066
Е-mail викладача	oksana.fedyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/2424
Консультації	згідно графіку
2. Анотація до курсу	
<p>Дисципліна «Педагогіка та психологія» інтегрує знання про індивідуальний світ людини, взятий у психологічних закономірностях його розвитку та функціонування (психологічний аспект), та знання щодо функцій і механізмів управління розвитком людини (педагогічний аспект). Програма передбачає формування психолого-педагогічної скерованості мислення студентів, закладення фундаменту професійної діяльності, оскільки психологопедагогічні знання й уміння дозволяють вчителю організувати процес виховання та навчання, орієнтований на потреби і можливості конкретних учнів. Неможливо говорити про ефективність педагогічного впливу без опори на психологічні знання.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Педагогіки та психології» є забезпечення майбутніх фахівців теоретичними знаннями з основ психології та педагогіки й озброєння студентів знаннями: психологічних закономірностей розвитку особистості на різних етапах онтогенезу, теорії і практики процесу виховання, управління в освітніх навчальних закладах, трудових колективах. У межах дисципліни здобувач освіти має опанувати системою теоретико-методологічних знань щодо основ психології: предмету, методів, основних закономірностей, принципів і структури науки, її сучасних теоретичних концепцій; основних змістовних положень педагогіки, її ролі, місця у суспільстві, в діяльності фахівця; принципів та підходів до організації сучасної освіти; закономірностей та принципів навчання і виховання; особливостей пізнавальних процесів, емоційно-вольової, мотиваційної сфер, індивідуально-психологічних характеристик людей різного віку. Відпрацювання основних організаційних й змістовних етапів проведення самостійної науково-дослідницької</p>	

діяльності складе основу ефективної організації власної науково-дослідної діяльності. Інтерактивний формат дисципліни, що спонукатиме до підвищення рівня інформаційної компетентності та опрацювання способів наукового мислення у контексті готовності аналізувати, інтерпретувати, систематизувати, критично оцінювати інформацію в процесі освітньої та наукової діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка та психологія» є механізми формування та функціонування психіки людини, формування особистості у процесі виховання та навчання.

4. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності:

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до системного і творчого мислення;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями;
- здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;
- уміння виявляти, ставити й розв'язувати проблеми;
- здатність працювати автономно і в команді;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності:

- здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;
- здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;
- володіння базовими знаннями в галузі педагогіки та психології;
- здатність розвивати власні задатки, які необхідні для професійної діяльності;
- здатність вирізняти й розв'язувати актуальні проблеми в професійній діяльності, сімейному житті та побуті;
- здатність використовувати інноваційні методи, засоби та форми забезпечення розвитку професійної компетентності майбутнього фахівця;
- здатність знаходити шляхи підвищення професійної культури; використовувати інформацію з різних джерел, зокрема в мережі Інтернет, відповідно до завдання, критично формуючи цю інформацію в обгрунтоване повідомлення;
- здатність до організації ділової комунікації.

Програмові результати:

- пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання;
- організовувати, планувати, проводити ділові бесіди різного рівня складності; – застосовувати отримані знання з психології для організації діяльності і спілкування

особистості в різні вікові періоди;

- враховувати в навчально-виховному процесі сензитивні періоди розвитку людини;
- враховувати вікові особливості людини в психолого-педагогічній роботі; – орієнтуватися на нормативи кожного вікового періоду у психодіагностичній та психокорекційній роботі;
- аналізувати витоки психологічних проблем індивіда в його онтогенезі;
- демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	Педагогіка та психологія	2	нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
1.Значення психологічних та педагогічних знань в діяльності людини. Визначення предмета психології та педагогіки. Зв'язок психології та педагогіки. Галузі педагогіки та психології.	Лекція/ семінар	1. Москалець В. Загальна психологія: Підручник. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 18- 70. 2. Москалець В. Загальна психологія: Матеріали для самостійного опрацювання. – Електронна бібліотека Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. – 180 с.	2/2 Питання для самоконтролю.	10 б. (вибірково, під час опитування на семінарі);	На протязі семестру
2.Сучасні психологічні теорії особистості. Визначення понять “людина”, “індивід”, “індивідуальність”, “особистість” Психологічна сутність особистості Актуальність проблематики психології особистості на	Лекція/ семінар	1.М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навчальний посібник. – Київ: «Вища школа», 2004. – 479 с. 2.Основи психології: Підручник / За ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – Київ: «Либідь», 1996. – 632 с. 3. Аймедов К. В. Загальна педагогіка та історія педагогіки : підручник / К. В. Аймедов, В. В. Бабієнко, В. В. Сторож. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. – 352 с.	2/2 Питання для самоконтролю.	10 б. (вибірково, під час опитування на семінарі); 10 б - контрольна перевірка знань зі знання психологічних термінів	На протязі семестру

сучасному етапі розвитку людства. Біологічна, соціальна і духовна природа людини.		4. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. / Н. П. Волкова. – К.: Альма-матер, 2009. – 616 с.			
3. Сучасні методи дослідження в психології та педагогіці. Основні та додакові методи дослідження у психології.	Лекція/ семінар	1. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навчальний посібник. – Київ: «Вища школа», 2004. – 479 с. 2. Основи психології: Підручник / За ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – Київ: «Либідь», 1996. – 632 с. 3. Аймедов К. В. Загальна педагогіка та історія педагогіки: підручник / К. В. Аймедов, В. В. Бабієнко, В. В. Сторож. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 352 с..	2/2 Питання для самоконтролю.	10 б. (вибірково, під час опитування на семінарі);	На протязі семестру
Тема 4. Відчуття та сприймання. Класифікація та різновиди відчуттів та сприймання. Закономірності відчуттів.	Лекція/ семінар	М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навчальний посібник. – Київ: «Вища школа», 2004. – 479 с. 8. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии: В 2 т. – М.: Педагогика, 1989. – Т. 1. - 488 с. – Т. 2. – 328 с. 9. Основи психології: Підручник / За ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – Київ: «Либідь», 1996. – 632 с. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник / М. М. Фіцула. – Тернопіль: Навчальна книга, 1997. – 192 с. Федик О.В. Психологія: Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Середня освіта. Фізична культура» та «Фізична терапія, ерготерапія» - Івано-Франківськ, 2018.- 114 с.	2/2 Питання для самоконтролю.	10 б - контрольна перевірка знань з тем лекцій	На протязі семестру
5. Пам'ять Функціональна сутність пам'яті.	Лекція/ семінар	М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навчальний посібник. – Київ: «Вища	2/2 Питання для	10 б. (вибірково, під час	На протязі семестру

<p>Види пам'яті: 1) за модальністю відчуттів: зорова, слухова, нюхова, смакова, тактильна пропріоцептивна, органічна; 2) за домінуючою психічною модальністю мнемічної інформації: чуттєво-образна, словесно-логічна або вербальна («пам'ять розуму»), емоційна або афективна («пам'ять серця»), кінестезична або рухова («пам'ять тіла»); 3) за участю цілеспрямованості на запам'ятовування посередництвом вольових зусиль: довільна й мимовільна або вимушена і невимушена; 4) за тривалістю збереження інформації: оперативна, короткотривала, довготривала; 5) за засобами карбування інформації: генетичним кодом (видова, інстинктивна) і набута кожною особою чи особою індивідуально. Мнемічні процеси</p>		<p>школа», 2004. – 479 с. 8. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии: В 2 т. – М.: Педагогика, 1989. – Т. 1. - 488 с. – Т. 2. – 328 с. 9. Основы психологии: Підручник / За ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – Київ: «Либідь», 1996. – 632 с. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник / М. М. Фіцула. – Тернопіль: Навчальна книга, 1997. – 192 с. Федик О.В. Психологія: Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Середня освіта. Фізична культура» та «Фізична терапія, ерготерапія» - Івано-Франківськ, 2018.- 114 с.</p>	<p>самоконтролю.</p>	<p>опитування на семінарі);</p>	
<p>б.Темперамент</p>	<p>Лекція/</p>	<p>М'ясоїд П. А. Загальна</p>	<p>2</p>	<p>10б.</p>	<p>На</p>

<p>особистості З історії становлення вчення про темперамент. Психологічні властивості темпераменту: сенситивність, реактивність, активність, співвідношення реактивності та активності, темп реакцій, пластичність-ригідність, екстраверсія, інтроверсія, амбаверсія, емоційна збудливість. Вплив властивостей темпераменту суб'єкта на його діяльність.</p>	<p>семінар</p>	<p>психологія: Навчальний посібник. – Київ: «Вища школа», 2004. – 479 с. 8. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии: В 2 т. – М.: Педагогика, 1989. – Т. 1. - 488 с. – Т. 2. – 328 с. 9. Основы психологии: Підручник / За ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – Київ: «Либідь», 1996. – 632 с. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник / М. М. Фіцула. – Тернопіль: Навчальна книга, 1997. – 192 с. Корольчук. – К. : Ельга : Ніка- Центр, 2003. – 394 с. Федик О.В. Психологія: Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Середня освіта. Фізична культура» та «Фізична терапія, ерготерапія» - Івано-Франківськ, 2018.- 114 с.</p>	<p>Питання для самоконтролю.</p>	<p>(вибірково, під час опитування на семінарі);</p>	<p>протязі семестру</p>
<p>7. Характер особистості З історії тлумачень поняття «характер». Основний психологічний зміст характеру особистості. Яконцепція як складова характеру особистості. Два напрями формування Яконцепції.</p>	<p>Семінар</p>	<p>М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навчальний посібник. – Київ: «Вища школа», 2004. – 479 с. 8. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии: В 2 т. – М.: Педагогика, 1989. – Т. 1. - 488 с. – Т. 2. – 328 с. 9. Основы психологии: Підручник / За ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – Київ: «Либідь», 1996. – 632 с. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник / М. М. Фіцула. – Тернопіль: Навчальна книга, 1997. – 192 с. Федик О.В. Психологія: Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Середня освіта. Фізична культура» та «Фізична терапія, ерготерапія» - Івано-</p>	<p>2 Питання для самоконтролю.</p>	<p>10 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).</p>	<p>На протязі семестру</p>

		Франківськ, 2018.- 114 с.			
8. Загально-психологічний аспект діяльності особистості Діяльність як спосіб існування людини. Суб'єкт-об'єктна основа та мотиваційний критерій поділу діяльності особистості на види. Комунікативна діяльність або спілкування. Ігрова діяльність або гра. Пізнавальна діяльність. Аксіологічна або ціннісноорієнтована діяльність. Трудова діяльність або праця. Функціональна асиметрія півкуль головного мозку.	Семинар	М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навчальний посібник. – Київ: «Вища школа», 2004. – 479 с. 8. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии: В 2 т. – М.: Педагогика, 1989. – Т. 1. - 488 с. – Т. 2. – 328 с. 9. Основы психологии: Підручник / За ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – Київ: «Либідь», 1996. – 632 с. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник / М. М. Фіцула. – Тернопіль: Навчальна книга, 1997. – 192 с. Федик О.В. Психологія: Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Середня освіта. Фізична культура» та «Фізична терапія, ерготерапія» - Івано-Франківськ, 2018.- 114 с.	2 Питання для самоконтролю.	10 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	На протязі семестру
9. Соціально-психологічні основи спілкування. Поняття про спілкування, його структура та функції. Функції спілкування: інформаційнокомунікативна, регулятивнокомунікативна, афективнокомунікативна. Механізми міжособистісного сприймання. Види спілкування. Засоби та стилі	Семинар	М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навчальний посібник. – Київ: «Вища школа», 2004. – 479 с. 8. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии: В 2 т. – М.: Педагогика, 1989. – Т. 1. - 488 с. – Т. 2. – 328 с. 9. Основы психологии: Підручник / За ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – Київ: «Либідь», 1996. – 632 с. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник / М. М. Фіцула. – Тернопіль: Навчальна книга, 1997. – 192 с. Федик О.В. Психологія: Навчально-методичний посібник для студентів	2/2 Питання для самоконтролю.	10 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	На протязі семестру

спілкування. Соціальна дистанція		спеціальності «Середня освіта. Фізична культура» та «Фізична терапія, ерготерапія» - Івано-Франківськ, 2018.- 114 с.			
7. Система оцінювання курсу					
Загальне оцінювання	Оцінювання поточної навчальної діяльності. У процесі вивчення дисципліни використовуються такі види контролю: Початковий контроль студентів здійснюється під час проведення практичних занять і включає в себе перевірку теоретичного матеріалу, методом фронтального усного опитування. Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях і включає якість засвоєного матеріалу, що охоплюється темою практичного заняття, а також сумлінністю студента в роботі на практичних заняттях. Проміжний контроль проводиться в письмовій формі (самостійна та контрольна робота). Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку. Оцінки з дисципліни виставляються з урахуванням поточних оцінок та підсумкової оцінки. Максимальна кількість балів при вивченні дисципліни 100 балів.				
Вимоги до письмової роботи	Письмова (контрольна) робота студента базується на основних питання лекційного курсу та питаннях винесених на самостійне опрацювання. Питання повинні бути розкриті на достатньому рівні				
Семінарські заняття	Семінарські заняття покликані утвердити у студентів конкретні знання з дисципліни з проблем сексуальності людини і сексуальних відносин між людьми, методами дослідження чоловічої і жіночої сексуальності, формувати сексуальну культуру, установки і цінності на основі сучасних наукових знань з психології сексуальності, які дадуть можливість зберегти своє сексуальне і репродуктивне здоров'я, а також вміння застосовувати на практиці психотерапевтичні методики у роботі з сексуальністю.				
Умови допуску до підсумкового контролю	Для допуску до підсумкового контролю (залік) студент повинен мати оцінки (відмінну/добру/задовільну) на семінарських заняттях – мінімум 10 балів; отримати мінімальний задовільний бал за самостійну роботу - мінімум 10 балів, отримати мінімальний задовільний бал за написання контрольної роботи – мінімум 20 балів, а також засвоїти матеріали, що винесені на самостійне опрацювання – мінімум 10 балів. Мінімальний сумарний бал для допуску до підсумкового контролю з дисципліни – 50 балів.				
8. Політика курсу					
Політика курсу «Педагогіка та психологія» передбачає відвідування лекційних та семінарських занять, передачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. Студенти, що слухають дисципліну зобов'язані відпрацювати заняття/ невиконаний обсяг робіт (переписати контрольну роботу, підготувати презентацію, написати самостійну роботу у письмовій формі. У випадку невиконання навчального плану з дисципліни або незадовільної оцінки на заліку студент має можливість передати заліку за талоном №2, у разі незадовільної оцінки пропонується					

перездача за талоном №3 з комісією. Якщо спроби не дали позитивного результату, викладач пропонує студентіві повторне вивчення дисципліни.

У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) студент буде недопущений до здачі підсумкового контролю згідно «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» <http://surl.li/dhrfb>

Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань внаслідок пропущених занять без поважних причин. Відрацювати пропущені заняття студенти зможуть письмово (виконати тести, написати контрольну роботу та ін.) або усно протягом місяця після пропущеного заняття або протягом тижня КСР. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, виконують всі завдання згідно вимог, проходять тестування за темами <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf>

Неприйнятним для студентів Університету є: порушення норм моралі, що включає негідну поведінку; пропуски навчальних занять без поважної на то причини; вчинення дій, що перешкоджають здійсненню навчального процесу; порушення академічної доброчесності.

9. Рекомендована література

1. Федик О.В. Психологія та педагогіка: Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» - Івано-Франківськ, 2021.- 156 с.
2. Федик О.В. Психологія: Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Середня освіта. Фізична культура» та «Фізична терапія, ерготерапія» - Івано-Франківськ, 2018.- 114 с.
3. Бондар В. І. Дидактика: підручник / В. І. Бондар. – К. : Либідь, 2005.– 264 с.
4. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посібник /С. С. Вітвицька. – К. : Центр навч. літератури, 2003.– 316 с.
5. Власова О. І. Педагогічна психологія: навч. посібник / О. І. Власова.– К. : Либідь, 2005. – 400 с.
6. Вознюк Н. М. Етико-педагогічні основи формування особистості:навч. посібник / Н. М. Вознюк. – К. : Центр навч. літератури, 2005. –196 с.
7. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посібник / Н. П. Волкова. – К. :Академія, 2003. – 576 с.
8. Галузяк В. М. Педагогіка: навч. посібник / В. М. Галузяк,М. І. Сметанський, В. І. Шахов. – Вінниця : РВВ ВАТ “Віноблдрукарня”, 2001. – 200 с.
9. Гура О. І. Вступ до спеціальності “Педагогіка вищої школи”: навч.посібник / О. І. Гура. – К. : Центр навч. літератури, 2005. – 224 с.
10. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: навч. посібник /С. Г. Карпенчук. – К. : Вища школа, 2005. – 180 с.
11. Кузьмінський А. І. Педагогіка: підручник / А. І. Кузьмінський,В. А. Омеляненко. – К. : Знання-прес, 2003. – 418 с.
12. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій):навч. посібник / В. П. Кутішенко. – К. : Центр навч. літератури, 2005.– 128 с.
13. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення: навч.посібник / В. С. Лозниця. – К. : ЕксОб, 1999. – 303 с.
14. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник / Н. Є. Мойсею. – К. :Граніна, 2001. – 608 с.
15. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. / Н. П. Волкова. – К.: Альма-матер, 2009. – 616 с.
16. Кондрашова Л. В. Педагогіка в запитаннях і відповідях: навч. посібник / Л.

- В. Кондрашова, О. А. Пермяков та ін. – К. : Знання, 2006. –252 с.
17. Педагогіка: хрестоматія / Уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання-Прес, 2006. – 700 с.
 18. Педагогічний словник / За ред. М. Д. Ярмаченка. – К. : Педагогічнадумка, 2001. – 516 с.
 19. Семенова А. В. Основи психології і педагогіки: навч. посібник /А. В. Семенова, Р. С. Гурін, Т. Ю. Осипова. – К. : Знання, 2006. –319 с.
 20. Степанов О. М. Основи психології і педагогіки: навч. посібник /О. М. Степанов, М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2005. – 520 с.
 21. Семенова Р., Гурін Т., Осипова В. Основи психології і педагогіки. К.: Знання, 2006. 180 с.
 22. Москалець В. П. Загальна психологія: Підручник. – Київ: Ліра-К, 2020. – 564 с.
 23. Москалець В. П. Загальна психологія: Матеріали для самостійного опрацювання. – Електронна бібліотека ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. – 180 с.
 24. Москалець В. П. Психологія особистості: Підручник. – Київ: Ліра-К, 2020. – 363 с.
 25. Варій М. Й. Загальна психологія: Підручник. – Київ: «Центр учбової літератури», 2015. – 968 с.
 26. Максименко С. Д., Зайчук В. О., Клименко В. В. та ін. Загальна психологія: Підручник / За ред. С. Д. Максименка. – Вінниця: «Нова книга», 2004. – 704 с.
 27. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навчальний посібник. – Київ: «Вища школа», 2004. – 479 с.
 28. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О. М. Степанов. – Київ: «Академвидав», 2006. – 424 с.
 29. Савчин М. В. Загальна психологія: Підручник. – 2-ге вид. доповн. – Київ: ВЦ «Академія», 2018. – 344 с.

Викладач: Федик Оксана Василівна